

Romano
MOIROS IR FURIJOS
autorės naujausias kūrinys

FLORIDA

LAUREN

GROFF

baltos lankos

Lauren Groff

Florida

Apsakymai

Iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė

baltos lankos

Pamėklės ir tuštuliai

Kažkaip sugebėjau tapti rėksne, o kadangi nenoriu būti rėksnė, kurios vaikučiai vaikšto sustingusiais, budriais veidukais, papratau po vakarienės susivarstyti bėgimo batus ir išeiti į temstančias gatves pasivaikščioti, palikusi vyrui, kuris nėra rėksnys, berniukus nurengti, numaudyti, jiems paskaityti, paidainuoti ir juos apkamšyti lovelėse.

Kol vaikštau, mūsų rajone sutemsta ir ant dieninio rajono išsivynioja antras rajonas. Gatvės žibintų pas mus nedaug, praeinant po jais mano šešėlis ima dūkti: atsilieka, atšuoliuoja prie kojų, nustriksi pirmyn. Kiti šviesos šaltiniai – tik praeinamų namų langai ir mėnuo, įsakantis man pakelti akis, pakelti akis! Po kojomis nardo laukinės katės, iš šešėlių stirkso strelicijos, į orą iškvepiami kvapai – ažuolo dulkių, gleivūnų, kamparo.

Sausį šiaurės Floridoje šalta, tad einu sparčiai, kad sušilčiau, bet ir dėl to, kad – nors rajonas senoviškas, didžiuliai karalienės Viktorijos laikų namai centre, supami trečiojo dešimtmečio namukų, pakraščiuose modernios amžiaus vidurio rančos – čia nėra visai saugu. Prieš mėnesį buvo išprievartauta penkiasdešimtmetė bėgikė, ją įsitempė į azalijų krūmą; prieš savaitę ruja palaidų pitbulių pargriovė motiną su kūdikiu vežimėlyje ir abu apkandžiojo, nors ir ne mirtinai. Kalti

ne šunys – kalti šeiminkai! – šūkavo šunų mylėtojai rajono elektroninio pašto grupėje, bet tie šunys buvo sociopatai. Aštuntajame dešimtmetyje, kai buvo pastatyti priemiesčiai, istoriniai namai miestelio centre perleisti doktorantams, kurie ant pušinių grindų dujiniais degikliais šildydavosi pupeles, o šokių sales sudalijo į butus. Kai dėl aplaidumo ir drėgmės namai ėmė pūti, smegti ir klotis rūdžių žvynais, juos perleido antrą kartą – šįsyk vargšams, skvoteriams. Čia atsikraustėme prieš dešimt metų, nes mūsų namas buvo pigus, o jo sijos – sengirės rąstų, be to, aš nusprendžiau: jei jau teks gyventi Pietuose, kur verda žemės riešutus ir tarsi pažastų plaukai karo kedeninės tilandsijos, mažų mažiausiai neužsibarikaduosiu uždaroje bendruomenėje kaip išlepinta baltoji. Ar ten ne... apleista? – klausdavo tėvų amžiaus žmonės, kai papasakodavome, kur gyvename, ir turėdavau iš visų jėgų tvardyti, kad neatsakyčiau: ar jums apsilaidę atrodo juodieji, ar tiesiog neturtingi žmonės? Nes čionykščiai buvo ir tokie, ir tokie.

Tačiau vėliau rajonas užsikrėtė baltąja vidurine klase, dabar viskas net dūzgia nuo renovacijų. Per pastaruosius keletą metų juodieji žmonės beveik visi pasitraukė. Benamiai kurį laiką liko, nes mūsų rajonas išeina į Bo Didley aikštę, kur dar neseniai bažnyčios dalydavo valgį ir Dievą, kur lyg tvanas atplūdo judėjimas „Occupy“, pareikalavo teisės ten miegoti, bet paskui jam atsibodo būti murzinam ir jis vėl nuplūdo, palikęs benamius miegmaišiuose tarsi gyvas nuolaužas. Pirmaisiais mėnesiais mūsų name buvo apsistojusi benamių pora, kurią matydavome vien išslūkiančią auštant: temstant jie tylutėliai pakeldavo rūsio groteles prie namo pamatų ir ten miegodavo, mūsų miegamojo grindys atstodavo jiems stogą, o naktį, kai keldavomės, stengdavomės

vaikščioti tyliai, nes atrodė nemandagu trepsėti vos keli coliai sapnuojantiems virš galvų.

Kai vaikštau vakarais, prieš akis veriasi kaimynų gyvenimas, jų šviečiantys langai – lyg naminių akvariumų sienos. Kartais tampa bežade barnių liudytoja – jie atrodo tarsi lėti šokiai be muzikos. Nuostabu, kaip žmonės gyvena, kokią netvarką palaiko, kokie gardūs valgių kvapai sklinda į gatvę, kaip šventinės puošmenos pamažėliais įsigeria į kasdienes. Visą sausį stebėjau, kaip kalėdinė rožių puokštė ant vieno židinio atbrailos vis traukėsi, kol iš gėlių liko vien suvytę stagarai, o vanduo virto žaliomis gliuamėmis, – vien didžiulis Kalėdų Senelis ant pagaliuko vis dar linksmi šypsojosi iš trūnėsių. Vienas po kito langai priartėja, juose sustingsta mėlynas televizoriaus šviesos rūkas ar prie vakarienės picos palinkusi pora palaukia, kol praeinu, tada nusliugia į užmarštį. Kaip renkasi vanduo, ritasi žemyn per visą varveklį, stabteli, kol sukaupia žvilgantį lašą, šis tampa per sunkus išsilaikyti, kapteli žemėn.

Rajone yra viena vieta beveik be langų, kurią vis tiek labai mėgstu, nes ten gyvena vienuolės. Anksčiau jų ten buvo šešios, bet ištiko išretėjimas, kaip būna labai senoms ponioms, ir dabar toje milžiniškoje erdvėje savo kukliais batais girgždėdamos trepsi tik trys mielos sesutės. Nekilnojamuoju turtu prekiaujantis bičiulis mums papasakojo, kad šeštajame dešimtmetyje, kai pastatytas namas, į porėtą kiemo kalkakmenį įleista slėptuvė nuo bombų, ir nemigos naktimis, kūnui gulint lovoje, o smegenims vis dar vaikštinėjant tamsoje, įsivaizduoju vienuoles su visais apdarais savo slėptuvėje, giedančias giesmes ir minančias stovintį dviratį, kad neužgestų mirganti

elektros lemputė, o žemės paviršiuje visa kas juodai išsprogdinta ir vėjyje girgžda surūdiję vyriai.

Kadangi vakarai tokie šalti, be manęs, gatvėse žmonių nedaug. Viena jauna pora bėgioja truputį lėčiau, negu aš vaikštau. Seku juos, klausausi jų plepalų apie vestuvių planus ir barnius su draugais. Kartą užsimiršusi nusijuokiau iš kažko, ką jie pasakė, ir jų veidai lyg pelėdos suglumę atsigrėžė į mane, tada jie nurisnojo greitėliau ir, vos radę kur, pasuko į šalį, o aš leidau jiems pranykti tamsoje.

Elegantiška, aukšta moteris vedžioja pūkų, likusių skalbinių džiovyklėje, spalvos vokiečių dogą; man atrodo, moteris negaluoja, nes vaikšto pastirusi, jai trūkčioja veidas, lyg kartkartėmis tarsi elektros impulso perkrepiamas skausmo. Kartais įsivaizduoju, kad, jei užlėkusi už posūkio rasčiau ją sunkniubusių ant žemės, užkraučiau ant šuns, šmaukštelėčiau jam per gugą ir nulydėčiau akimis, kuo oriausiai nešantį ją namo.

Kokių penkiolikos metų vaikas, siaubingai storas, visada be marškinėlių ir visada ant bėgimo takelio savo stiklinėje verandoje. Kad ir kiek sykių žingsniuočiau pro jo langą, jis visada ten, jo žingsniai bilsčioja taip garsiai, kad girdžiu net už dviejų kvartalų. Kadangi name dega visos šviesos, jis už juodumos lange nieko nemato, ir svarstau, ar jis žiūri į savo atspindį taip kaip aš į jį, ar mato, kaip su kiekvienu žingsniu jo pilvas raibuliuoja tarsi tvenkinys, į kurį kažkas įmetė kumščio dydžio akmenį.

Drovi panosėje murmanti benamė skardinių rinkėja ant dviračio susikrauna tarškančius maišus, o kad pati ant jo užsėstų, pasilypėja ant senų betono blokelių priešais puošnesnius namus; pro šalį praplaukiant jos dvokui, įsivaizduoju turtuoles

pietinių valstijų damas, apsitaisiusias tamsiais šilkais, kurios kadaise pasilypėdavo ant tų blokelių, sėsdamos į savo kariatas ir skleisdamos panašią intymią moterišką smarvę. Laikui bėgant, higiena gal ir pasikeitė, bet žmonių kūnai – ne.

Vyriškis stovi po žibintu prie vyninės grotuotais langais ir šnypščia visokias bjaurybes. Nutaisau tokį veidą, prie kurio jam nesinorėtų prisipisti, ir jis kol kas nėra padaręs nieko daugiau, tik šnypščia, bet kažkur giliai esu ne tas žodis, kad pasirengusi, – nekantrauju panaudoti tai, kas kaupiasi.

Kartais man atrodo, kad matau slapukų porą, gyvenusią po mūsų namu, – pažįstu iš tam tikro jo rūpestingumo kampo, jo rankos jai ant nugaros, bet, kai prisiartinu, tai tebūna papajinis melionmedis, palinkęs virš lietaus statinės, arba du krūmuose rūkantys berniūkščiai, kurie išsigąsta man einant pro šalį.

Ir psichoterapeutas kas vakarą sėdi prie darbo stalo kabinete savo karalienės Viktorijos laikų name, primenančiame pūvantį galeoną. Vienas jo pacientas užtiko psichoterapeutą lovoje su savo, to paciento, žmona; pacientas mašinoje laikė užtaisytą šautuvą. Žmoną aistra pražudė, o psichoterapeutas išgyveno, kulka tebėra įstrigusi jam klube, todėl kai atsistoja įsipilti dar viskio, šlubčioja. Sklando gandai, kad jis kas savaitę lanko raguotą žudiką kalėjime, nors nėra iki galo aišku, ar iš kilnios širdies, ar norėdamas pasipuikuoti, – bet juk motyvai niekada ir nebūna tyri. Žmogžudystės metu mudu su vyru buvome ką tik atsikraustę; kai orą sudrebino šūviai, skutome pūvančius dažus nuo ažuolinių raižinių valgomajame, bet, žinoma, manėme, kad tai vaikai už kelių namų laido fejerverkus.

Eidama matau nepažįstamų, bet ir pažįstamų žmonių. Vasario pradžioje, pakėlusį akis, pamatau artimą draugę rausvu

triko, už savo lango atliekančią tempimo pratimus, bet tada staiga viską suvokiu ir pasirodo, kad ji ne tempimo pratimus atlieka, o šluostosi kojas ir triko iš tikrųjų yra jos kūnas, įraudęs nuo karšto dušo. Nors lankiau ją lignoninėje, kai gimė abu sūnūs, laikiau naujagimius glėbyje, dar kvepiančius ja, mačiau šviežią cezario pjūvį, tik pamačiusi, kaip ji šluostosi, suprantu, kad ji – seksuali būtybė, ir kai kitą kartą šnekamės, vis raustu prieš akis kylant vaizdiniais, kuriuose ji – ekstremaliomis sekso pozomis. Tačiau dažniausiai matau iš matymo pažįstamas mamas, sulinkusias lyg aviganių lazdos, ieškančias ant grindų smulkučių „Lego“ kaladėlių ar apkramtytų vynuogių, ar žmonių, kuriais kadaise buvo, suglebusių pakampėse.

Per daug, per daug, kartais šaukiu vyrui, vakare parėjusi namo, o jis išsigandęs žvelgia į mane, tas švelnus žmogus, – jis pakelia galvą nuo kompiuterio lovoje ir tyliai sako: man rodos, dar neišsivaikščiojai, saulyt, gal apsuk dar vieną ratą. Aš vėl išeinu – įniršusi, nes taip vėlai vakare gatvės dar pavojingesnės, ir kaip jis drįsta siūlyti man šitaip rizikuoti, kai jau įrodžiau, kokia esu trapi; kita vertus, galbūt šilti mano namai taip pat pasidarė pavojingesni. Per dieną, kol sūnūs mokykloje, nesiliauju skaičiusi apie pasaulinę tragediją, lyg gyvi padarai mirdinčius ledynus, didžiąją Ramiojo vandenyno šiukšlių dėmę, šimtus neaprašytų rūšių išmirimų – užgesę tūkstantmečiai, lyg jie nebūtų brangenybės. Skaitau ir įnirtingai gedžiu, lyg skaitymas kaip nors galėtų pasotinti šį sielvarto alkį, o ne daryti tai, ką daro, tai yra jį kursto.

Man jau beveik neberūpi, kur einu, bet stengiuosi kas vakarą atsidurti prie Ančių tvenkinio, kai įsižiebja jau kelias savaites pamirštos Kalėdų lemputės ir tvenkinys pašėlsta, varlės

užtraukia sinkopuotą giesmę. Mūsų juodųjų gulbių pora apšauktų varles skardiniais balsais, tarsi tildydamos, bet netrukus vėl perrėkti paukščiai nusileistų ir išliptų į salą tvenkinio viduryje, kur susisuktų kaklais ir miegotų. Pernai pavasarį gulbės išperėjo keturis gulbiukus, mielus cypsintčius pūkų kamuoliukus, be galo džiuginusius mano berniukus, kurie kasdien mėtųdavo jiems šunų ėdalo, kol vieną rytą, kai gulbės, lesdamos mūsų pašarą, nematė, vienas gulbiukas kimiai cyptelėjo, niurktelėjo, tada paniro; vėl iškilo, bet kitame tvenkinio gale, ūdros naguose, – ši ėdė jį mažais kąšniukais, ramiai plūduriuodama ant nugaros. Ūdra sugavo dar vieną gulbiuką, kol gamtosaugininkai atvyko ir sugaudė likusius du, bet vėliau rajono aplinkraštyje pranešta, kad mažutės gulbiukų širdelės sustojo iš baimės. Gulbės tėvai mėnesių mėnesius plūduriavo slegiami sielvarto. Galbūt tai projekcija: kadangi jie yra ir juodosios gulbės, ir tėvai, jų plunksnos jau iš anksto pritaikytos gedėti.

Valentino dieną iš tolo pamatau vienuolyne mirksint raudonas ir baltas šviesas, tad paspartinu žingsnį tikėdamasi, kad vienuolės surengė meilės šventę, siautulingą diskoteką, tačiau jų kieme pamatau greitąją, o kitą dieną mano baimės pasitvirtina: vienuolių vėl sumažėjo, liko tik dvi. Mūsų hedonistiniais laikais susilaikymas nuo erotinių malonumų Dievo garbei atrodo anachronizmas, o namas toks didžiulis, kad sudžiūvusios senikės jame net barška, tad nusprendžiama, kad likusioms vienuolėms reikės išsikraustyti. Ateinu pasižiūrėti tą vakarą, kai jos išvyksta, tikėdamasi kraustymosi sunkvežimio, bet vienuolių universalos bagažinėje – vos keli odiniai lagaminai ir pora dėžių. Išvažiuojant raukšlėti jų veidai suglebę iš palengvėjimo.

Šaltis nesitraukia ir kovą. Žiema visiems sunki, nors ir ne tokia siaubinga kaip šiaurinėse valstijose – prisimenu ten likusius draugus ir giminaičius, apsistačiusius purvinomis sniego sienomis, ir stengiuosi prisiminti, kad čia visur žydi kamelijos, persikai, sedulos ir apelsinai, net tamsoje. Kitą rytą plaukuose užuodžiu dar vis kvepiant jazminą, kaip užuosdavau cigarečių dūmus ir prakaitą, grįžusi iš naktinio klubo, kai dar buvau jauna ir galėjau daryti tokius nesuvokiamus dalykus. Yra toks liaudies architektūros stilius, vadinamasis krekerių, – tai neturėtų būti įžeidžiama*, – vien verandos ir aukštos lubos; kovo viduryje renovuojamas vienas iš seniausių vidurio šiaurės Floridos krekerių namų. Fasadą išsaugo, bet visa kita išskobia. Kas vakarą matau, kas lieka iš namo, kasdien jį vis ardant, kol vieną vakarą namo visai nebelieka: tą rytą jis užgriuvo darbininką, kuris liko gyvas, nes statiniui virstant stovėjo prie langų, kaip koks Busteris Keatonas. Apžiūriu duobę, kur taip ilgai stovėjo kukli ir niekieno nepastebėta istorija – namas, žiūrėjęs, kaip miestelis priglunda, tada apauga aplink, ir galvoju apie statybininką, kuris išėjo iš griuvėsių nesužalotas, – ką jis turėjo sau manyti. Regis, žinau. Vieną vakarą, prieš pat Kalėdas, pasivaikščiojusi grįžau namo vėlai, vyras buvo vonioje, o aš atsidariau jo kompiuterį ir ten pamačiau, ką pamačiau, – pokalbį, neskirtą man, odos lopinėlių, kuris nebuvo jo, ir neišsidavusi, kad buvau parėjusi, apsisukau ir vaikščiojau, kol pasidarė per šalta vaikščioti, kol beveik ėmė aušti, kai rasa ramiai galėjo virsti šerkšnu.

* Krekeriai (*cracker*) – šiaip jau dažniausiai įžeidžiamas žodis JAV pietinių valstijų (ir ypač Floridos) neturtingiems baltiesiems pavadinti. *Cracker house* – neutralus tam tikro namo dizaino pavadinimas (čia ir toliau – vert. past.).